

חקר הדמוקרטיה

רצף השיעורים

תוכן העניינים

- שיעור 1 - דמוקרטיה - מי בעצם מחליט?.....2
- שיעור 2 - מהי דמוקרטיה?.....4
- שיעור 3 - מה קורה לדמוקרטיה בעולם?.....5
- שיעור 4 - שומרים על הדמוקרטיה - מה תפקידנו?.....8
- שיעור 5 - חקר הדמוקרטיה ומדע אזרחי 11

שיעור 1 - דמוקרטיה - מי בעצם מחליט?

מבט-על

בשיעור זה התלמידים יכירו את המאפיינים של דמוקרטיה ושיטות ממשל אחרות דרך השתתפות במשחק קבלת החלטות. השיעור מתקיים במודל של למידה התנסותית

מטרות

התלמידים -

1. יבינו מהי דמוקרטיה ומה הם העקרונות הבסיסיים שלה
1. יוכלו להשוות בין דמוקרטיה לבין שיטות אחרות כגון תיאוקרטיה ודיקטטורה
2. יפתחו חשיבה ביקורתית על השיטה הדמוקרטית

הכנות לשיעור

1. להוריד את [המצגת](#) למחשב האישי או להשתמש בה כ-Google Slides.
2. [ליצור עותק אישי של ה-Padlet במחשב](#), שימו לב שעליכם להכנס לחשבון Padlet ולוודא שיש לכם אפשרות ליצירת פאדלט נוסף (הגרסה החינמית מוגבלת)
3. למשחק קבלת ההחלטות - אם החלטתם לבצע אותו ב-3 קבוצות, יש לארגן את הכיתה בהתאם
4. יש לדאוג למקרן ומחשב בכיתה

מהלך השיעור

השיעור בנוי על פי המודל של למידה התנסותית של Colb - התנסות חווייתית, התבוננות רפלקטיבית, הבניית תפיסות, בחינה אקטיבית

1. **התנסות חווייתית** (30-45 דקות) - השתתפות במשחק קבלת החלטות
2. **רפלקציה ודין על ההתנסות** (30 דקות)
3. **הבניה - הרצאה במצגת** (20 דקות): דמוקרטיה וצורות ממשל נוספות (20 דקות)
4. **בחינה אקטיבית** (5 דקות): סקר - מה מבין שיטות הממשל הללו נראית לי מוצלחת יותר?

1. התנסות חווייתית - משחק קבלת החלטות

במשחק זה התלמידים יתנסו בקבלת החלטה על נושא שקרוב לליבם ושנוי במחלוקת (לדוגמה: צבע חולצה אחידה) ב-3 מודלים של ממשל: דמוקרטיה ישירה (הצבעה של כל אחד מהתלמידים, כל קול שווה), דמוקרטיה ייצוגית (כל קבוצת תלמידים בוחרת נציגה, הנציגים מקבלים את ההחלטה, דיקטטורה המורה ממנה נציגה אחד/אחת, הנציגה מחליטה או שהמורה מחליטה). את המשחק ניתן לבצע בשתי דרכים:

1. מחלקים את הכיתה ל-2 קבוצות, כל קבוצה צריכה לקבל החלטה בשיטת ממשל אחרת, ואחר כך מקבלים החלטה בשיטה דיקטטורית (המורה או נציג ממונה מטעמה מחליטים)
2. מבצעים את ההחלטה באופן כיתתי 3 פעמים, כל פעם במודל אחר.

2. רפלקציה על ההתנסות

התלמידים כותבים בפאדלט שיצרתם את תחושותיהם ואת מחשבותיהם (לא לשכוח להכין קישור לעותק של הפאדלט שיצרתם ולהדביק את הקישור או את ה-QR code במצגת). לאחר מכן, חלק מהתלמידים ישתפו במה שכתבו ויתקיים דיון על האופן שבו בא הקול של התלמידים (האזרחים) לידי ביטוי בכל אחת מצורות הממשל, על היתרונות ועל החסרונות בכל אחת מהן.

3. הבניית תפיסות - הרצאה במצגת

להראות את התכנים התיאורטיים על שיטות משטר שונות. בשקף על השוואת שיטות המשטר ניתן ליצור טבלה ריקה ושהתלמידים ימלאו במצגת או בדף עבודה.

4. בחינה אקטיבית - סקר

אפשר לעשות סקר בכלי דיגיטלי כמו mentimeter או google forms ולהוסיף את הקישור בQR code במצגת

שיעור 2 - מהי דמוקרטיה?

מבט-על

בשיעור זה התלמידים יכירו את המאפיינים של השיטה הדמוקרטית וידונו בהם באופן ביקורתי

מטרות

התלמידים -

1. יבינו מהי דמוקרטיה ומהם המאפיינים שלה
2. יפתחו חשיבה ביקורתית על השיטה הדמוקרטית
3. יסבירו את חשיבות הדמוקרטיה והשמירה עליה

הכנות לשיעור

1. להוריד את [המצגת](#) למחשב האישי או להשתמש בה כ-Google Slides.
2. ליצור Mentimeter על פי [הדוגמה המצורפת](#) (כדי לראות את הדוגמה עליכם ראשית להיכנס ל-mentimeter, ליצור חשבון או להכנס לחשבון שלכם. לאחר מכן ללחוץ על הקישור לדוגמה)
- כדי ליצור mentimeter עליכם לבחור באפשרות blank, ולאחר מכן להוסיף שאלה אחת של ענן מילים, שאלה של ranking, ועוד שאלה של ranking.
3. יש להכין את הכיתה לעבודה בקבוצות של 4-5
4. יש לדאוג למקרן ומחשב בכיתה

מהלך השיעור

פתיחה - מה אתם חושבים?

הצפה של ידע קודם של התלמידים - מה מאפיין דמוקרטיה? (שקף ראשון במנטימטר). דיון בתשובות התלמידים

גוף השיעור

5. **הרצאה במצגת** (20 דקות) - מאפייני הדמוקרטיה
6. **הצבעה אישית ב-mentimeter** - דירוג המאפיינים לפי חשיבותם (שקף 2 במנטימטר). סיכום תוצאות ההצבעה.
7. **קבלת החלטה בקבוצות** של 4-5 - דירוג קבוצתי של המאפיינים (מחייב להגיע להסכמה)
8. **הצגת ההחלטות של הקבוצות** והנימוקים לדירוג.

סיכום

הצבעה אישית נוספת ב-mentimeter - דירוג המאפיינים לפי חשיבותם (שקף 3 במנטימטר).
סיכום תוצאות ההצבעה וחלק מהתלמידים מציגים אם דעתם השתנתה מההצבעה הקודמת שלהם ומדוע.

שיעור 3 - מה קורה לדמוקרטיה בעולם?

מבט-על

בשיעור זה התלמידים יחקרו באמצעות מפה אינטראקטיבית את מצב הדמוקרטיה בעולם, ידונו במגמות גלובליות ומקומיות של שינוי הדמוקרטיה ובסיבות האפשריות להן.

מטרות

התלמידים -

1. יתארו את השינויים הגלובליים במשטרים דמוקרטיים בעולם - נסיגת הדמוקרטיה
2. יתארו הסברים אפשריים למגמות אלה.

הכנות לשיעור

1. להוריד את [המצגת](#) למחשב האישי או להשתמש בה כ-Google Slides.
2. להנגיש לתלמידים את [דף העבודה על המפה האינטראקטיבית](#)
3. יש לדאוג למקרן ומחשב בכיתה

מהלך השיעור

פתיחה - מה קורה לדמוקרטיה בעולם?

נפתח את השיעור בפעילות שבה התלמידים חוקרים [מפה אינטראקטיבית](#) המציגה מגמות עולמיות בדמוקרטיה.
הערה - הממד המוצג במפה הוא אחד המדדים המוכרים בעולם שמגדיר מהי דמוקרטיה "טובה" יותר או פחות, אך יש מדדים שונים לכך.

- נחלק את התלמידים לזוגות.
- ננגיש לתלמידים את [דף העבודה](#), דיגיטלי או מודפס. רצוי לתת לתלמידים כ-20 דקות לעבוד על המפה
- לאחר העבודה בזוגות, אפשר לבקש מתלמידים לשתף במשהו מעניין שראו או גילו במפה (כ-15 דקות)

גוף השיעור

סיכום פעילות הפתיחה והרצאה במצגת (20 דקות) - סיכום המגמות והסיבות לדעיכת הדמוקרטיה

סיכום השיעור

דיון בשאלות:

- אילו סימנים יכולים להעיד על פגיעה בדמוקרטיה? האם אתם יכולים להבחין בהם בארץ?
- האם יש לנו תפקיד כאזרחים במדינה דמוקרטית לשמור על הדמוקרטיה?

שיעור 4 - שומרים על הדמוקרטיה - מה תפקידנו?

מבט-על

בשיעור זה התלמידים ישתתפו בדיבייט בנושא חשיבות השמירה על הדמוקרטיה וידונו בתפקידם כאזרחים בהקשר זה.

מטרות

התלמידים -

1. יסבירו את חשיבות הדמוקרטיה והשמירה עליה
2. יביאו דוגמאות לדרכים שהם יכולים כאזרחים לשמור על הדמוקרטיה
3. יפתחו חשיבה ביקורתית על השיטה הדמוקרטית

הכנות לשיעור

1. להוריד את [המצגת](#) למחשב האישי או להשתמש בה כ-Google Slides.
2. לדאוג לחלוקה מראש של קבוצות התלמידים לדיבייט.
3. להנגיש לתלמידים את [ההנחיות לדיבייט](#)
4. יש לדאוג למקרן ומחשב בכיתה

מהלך השיעור

פתיחה - דיבייט - האם חשוב שאזרחים יהיו מעורבים בשמירה על הדמוקרטיה?

מומלץ להקדיש לדיבייט שיעור כפול

מטרת הדיבייט

- לעודד חשיבה ביקורתית בנושא הדמוקרטיה והשמירה עליה.
- לחזק יכולות ניתוח, טיעון, שכנוע והקשבה.
- לאפשר ביטוי אישי במסגרת קבוצתית.

לפני הדיבייט

- הסבירו לתלמידים מהו דיבייט, מה מטרותיו ומה יהיה מהלך הדיבייט בכיתה
- מוצעות שתי אפשרויות לקיום הדיבייט בכיתה גדולה -

- הכיתה מתחלקת למספר קבוצות של 5 תלמידים - חצי מהקבוצות נגד וחצי בעד. (לדוגמה, בכיתה של 30 תלמידים, 3 קבוצות בעד ו-3 קבוצות נגד). הדיבייט יתקיים במספר סבבים, לפי מספר הקבוצות. בכל פעם שתי קבוצות בעלות עמדות מנוגדות מנהלות ביניהן דיבייט. משך כל סבב כ-22 דקות (חוץ מההכנה)
  - 2 קבוצות בלבד מנהלות ביניהן דיבייט. שאר התלמידים משקיפים וצופים.
  - סייעו לתלמידים להתחלק לתפקידים בתוך הקבוצות
  - הנגישו לתלמידים את [דף ההנחיות לדיבייט](#)
  - תנו לכל הקבוצות 20 דקות להכנה קבוצתית.
  - שאר התלמידים צופים בדיבייטים וממלאים [טופס צפייה/שיפוט](#).
- הצעה למהלך הדיבייט (אם בוחרים בסבבים, אפשר לקצר את זמן הדיבור של כל אחד כדי שהסבבים יתקצרו לכ-15 דקות)

שלב	זמן	משתתפים
הכנה קבוצתית	20 דק'	כל התלמידים
פתיחה	2 דק' לכל צד	דובר פתיחה
טיעונים	4 דק' לכל צד	מנסח טיעונים
תגובה	3 דק' לכל צד	דובר תגובה
סיכום	2 דק' לכל צד	מסכם

במהלך הדיבייט

- הקפידו על זמני הדיבור (אפשר להיעזר בטיימר).
- שמרו על תרבות דיון מכבדת - עודדו הקשבה ולא קטיעה.

בסוף הדיבייט

- אפשר לעשות הצבעה אישית (לדוגמה במנטימטר) - מהי עמדתך בנושא?
- אפשר להוקיר את הקבוצות שניהלו את הדיבייט הטוב ביותר, על פי שיפוט התלמידים

הצגה במצגת - תפקיד האזרחים בדמוקרטיה, כלים להשתתפות והשפעה, ואחריות אישית
וקולקטיבית

סיכום השיעור

- דיון/פאדלט - מה התפקיד שלנו כאזרחים ומה אנחנו יכולים לעשות?
- סיכום במצגת - מה התפקיד של האזרחים בשמירה על הדמוקרטיה ומה הם יכולים לעשות

שיעור 5 - חקר הדמוקרטיה ומדע אזרחי

מבט-על

בשיעור זה התלמידים ילמדו על מדע אזרחי ועל האופן בו הם יכולים לתרום לחקר הדמוקרטיה באמצעות השתתפות בפרויקט מדע אזרחי

מטרות

התלמידים -

1. יבינו מהו מדע אזרחי
2. יכירו את מיזם המדע האזרחי - חקר הדמוקרטיה בבית הספר
3. יבינו כיצד ההשתתפות שלהם במיזם המדע האזרחי תורמת למחקר

הכנות לשיעור

1. להוריד את [המצגת](#) למחשב האישי או להשתמש בה כ-Google Slides.
2. יש לדאוג למקרן ומחשב בכיתה

מהלך השיעור

פתיחה

- מתייחסים למה שהתלמידים העלו בסוף השיעור הקודם - כיצד הם יכולים לסייע בשמירה על הדמוקרטיה?
- מסבירים לתלמידים שיש להם אפשרות לתרום לשמירת הדמוקרטיה בדרך מיוחדת: השתתפות במיזם המדע האזרחי - חקר הדמוקרטיה.

גוף השיעור

חלק א': מהו מדע אזרחי?

1. צפייה ב[סרטון](#) בנושא "מהו מדע אזרחי".
  2. לאחר הצפייה (או במהלכה) - משחק [נכון או לא נכון](#)
  3. דיון בסוגיות הבאות:
- מה ההבדל בין מדען אזרחי ל"חובבן"?
  - מהו מדע אזרחי?

- באיזו דרך מדען-אזרחי יכול לסייע במחקר?
- למה זקוק מדען אזרחי כדי לסייע במחקר?

חלק ב': הקשר בין מדע אזרחי לחקר הדמוקרטיה

- הצגת המחקר המדעי בו ניקח חלק - חקר הדמוקרטיה - באמצעות המצגת, או במפגש עם החוקר.
- הצגת אופן התרומה של התלמידים למחקר - במצגת, או במפגש עם החוקר. איסוף נתונים על מאפייני הדמוקרטיה בבית הספר באמצעות תצפיות